

Ostatnie miesiące przyniosły znaczne zaktywizowanie się UOKiK w wielu obszarach, co poskutkowało nałożeniem szeregu kar na przedsiębiorców. Przedstawiamy podsumowanie najważniejszych według nas działań UOKiK w minionym roku.

Zwalczanie zatorów płatniczych

Jest to szczególnie widoczne w zakresie zwalczania tzw. zatorów płatniczych. Kompetencje w tym zakresie UOKiK uzyskał 1 stycznia 2020 r. i już w kwietniu 2020 r. zapowiedział, że w dobie zakłóceń wywołanych pandemią COVID-19 będzie poświęcał temu zagadnieniu wiele uwagi (pisał o tym tutaj). Do końca roku 2020 r. UOKiK wszczął ponad 100 postępowań przeciwko przedsiębiorcom w sprawie niedochowania terminów płatności przewidzianych w ustawie z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych. W przypadku stwierdzenia naruszenia prawa, UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną.

Kontrola koncentracji – rekordowa kara dla Gazprom

W dniu 6 października 2020 r. Prezes UOKiK nałożył na Gazprom oraz uczestników projektu Nord Stream 2 rekordową karę ok. 30 mld złotych za dokonanie koncentracji (utworzenie wspólnego przedsiębiorcy) bez zgody UOKiK (decyzja UOKiK DKK-178/2020). W roku 2016 uczestnicy projektu złożyli wniosek o wyrażenie zgody na utworzenie wspólnego przedsiębiorcy – spółki prawa szwajcarskiego – pierwotnie należącej do Gazprom, w której uczestnicy mieli objąć określone ilości akcji. Wobec zastrzeżeń UOKiK wycofali go, odstępując od zamiaru nabycia akcji we wspólnej spółce. Jednocześnie uczestnicy zawarli umowy finansowania przedsięwzięcia Nord Stream 2, które – według decyzji UOKiK – dawały im *de facto* uprawnienia akcjonariuszy. Po przeprowadzeniu postępowania UOKiK uznał, że mimo braku objęcia akcji we wspólnej spółce przez uczestników innych niż Gazprom, doszło do faktycznego utworzenia wspólnego przedsiębiorcy, ponieważ uczestnicy mają wspólny interes: liczą na odsetki od udzielonych pożyczek, a do tego zagwarantowali sobie wpływ na projekt w takim zakresie, że bez ich zgody spółka projektowa nie może podejmować strategicznych decyzji. Tym samym, w ocenie UOKiK, uczestnicy projektu, nie będąc współnikami, zrealizowali pierwotny projekt pomimo braku zgody UOKiK. Innymi słowy – pomimo braku utworzenia wspólnego przedsiębiorcy *de iure*, uczestnicy utworzyli go *de facto*. W uzasadnieniu decyzji UOKiK powołano się na koncepcję obejścia prawa przez uczestników projektu.

Sprawa ta jest interesująca z kilku powodów. Po pierwsze, UOKiK nałożył karę za działania, które formalnie nie podlegają jego kognicji i, jak sam przyznał, nie stanowią formalnie naruszenia prawa, jednak które faktycznie zmierzają do osiągnięcia celu, co do którego UOKiK wyraził zastrzeżenie i mogą stanowić obejście prawa. Po drugie, UOKiK uznał, że niektóre uprawnienia finansujących mogą czynić z nich *de facto* udziałowców podmiotu otrzymującego finansowanie. Takie stanowisko UOKiK, choć w naszej ocenie błędne, może wymuszać wśród inwestorów bardziej ostrożne podejście do treści zawieranych umów o finansowanie oraz umów zabezpieczeń przewidujących wywieranie przez finansującego wpływu na działalność dłużnika.

Nadużywanie przewagi kontraktowej

UOKiK zaktywizował także swoje działania na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi. W dniu 11 grudnia 2020 r. regulator nałożył na Jeronimo Martins karę pieniężną w wysokości 723 mln złotych za naruszenie przepisów powołanej ustawy. Naruszenie to dotyczyło zdaniem UOKiK arbitralnego narzucania dostawcom rabatów i upustów, które nie były wcześniej przewidziane umowami. Jest to rekordowa jak dotąd kara nałożona za naruszenie przepisów powołanej ustawy.

Kary dla menedżerów

Rok 2020 widział też pierwszą karę nałożoną na zarządzającego przedsiębiorstwem, który dopuścił się naruszenia przepisów antymonopolowych. Ustawa przewiduje, że w przypadku, gdy osoba zarządzająca dopuściła do naruszenia przez przedsiębiorcę określonych przepisów antymonopolowych (polskich bądź unijnych) lub niektórych przepisów dotyczących ochrony konsumentów, może być ukarana karą pieniężną do 2 mln złotych. Przepisy o ochronie konkurencji i konsumentów dające UOKiK możliwość nałożenia kary pieniężnej na osobę zarządzającą obowiązują już od roku 2015, jednak aż do grudnia 2020 r. groźba taka była teoretyczna. W grudniu 2020 r., przy okazji ukarania spółek grupy Veolia karą pieniężną 120 mln złotych za zмовę cenową i przetargową, UOKiK nałożył także karę 200 tys. złotych na jednego z członków zarządu. Można się spodziewać, że tego rodzaju działanie UOKiK stanie się wkrótce standardem. Stawia to przed przedsiębiorcami oraz menedżerami wyzwanie, by działać tak, aby nie narazić się na tego rodzaju zarzuty i ich konsekwencje.

Co nas czeka w roku 2021?

Zapewne opisane wyżej trendy w działaniach UOKiK będziemy obserwować także w tym roku. Należy się także przygotować na nowe regulacje związane z prowadzeniem działalności za pośrednictwem stron internetowych. Pod koniec września 2020 r. do konsultacji społecznych trafił projekt nowelizacji ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zmierzający do poprawy ochrony konsumentów w Internecie oraz zwiększenia skuteczności działań podejmowanych przez Prezesa UOKiK. Jedną z nowych kompetencji Prezesa UOKiK ma być możliwość blokowania przez niego stron internetowych przedsiębiorców. Szerzej o tym w naszym kolejnym poście.

Contacts

Marcin Wnukowski

Partner, Warszawa
T +48 22 395 55 03
E marcin.wnukowski@squirepb.com

Elżbieta Żemojtel

Senior Associate, Warszawa
T +48 22 395 55 32
E elzbieta.zemojtel@squirepb.com

Karolina Łasowska

Associate, Warszawa
T +48 22 395 55 57
E karolina.lasowska@squirepb.com